

Miville-Guzman Evrensellik-Farklılık Yönelimi Ölçeği Kısa Formu'nun Türkçe'ye Uyarlanması

Nazmiye ÇİVİTÇİ*

Öz

Bu çalışmanın amacı, Miville-Guzman Evrensellik-Farklılık Yönelimi Ölçeği Kısa Formu'nun (M-GEFYÖ-K) Türkçe'ye uyarlanarak geçerlik ve güvenilirliğini test etmektir. Araştırma verileri, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin farklı bölümlerine devam eden 158'i erkek, 308'i kız olmak üzere toplam 466 üniversite öğrencisinden elde edilmiştir. M-GEFYÖ-K'nun psikometrik özelliklerinin test edilmesi amacıyla Açımlayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. AFA ve DFA sonuçları, ölçeğin orijinal formunun faktör yapısının doğrulandığını göstermektedir. Ölçeğin Türkçe formu, orijinal formundaki gibi üç faktörlü bir yapı özelliği sergilemektedir. Ayrıca, ölçeğin ölçüt bağıntılı geçerlik, iç tutarlılık ve test-tekrar test değerleri kabul edilebilir düzeydedir. Sonuç olarak, bu araştırmanın bulguları, M-GEFYÖ-K'nun Türk örneğinde geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Evrensellik-farklılık yönelimi, evrensellik-farklılık yönelimi ölçeği.

* Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ncivitci@pau.edu.tr

The Adaptation of Short Form of the Miville-Guzman Universality-Diversity Scale into Turkish

Abstract

The aim of this research was to examine the psychometric properties of Short Form of the Miville-Guzman Universality-Diversity Scale (M-GUDS-S)) for Turkish sample. The study was carried out with a total of 466university students (308female and 158 male) enrolled in various departments of Pamukkale University. In this study, psychometric properties of M-GUDS-S were investigated by using exploratory and confirmatory factor analysis. The results of the analysis were demonstrated that the original scale model was well fit with the current sample. The analysis yielded that the Turkish form of the scale consisted of three factors as original scale. Results also, demonstrated that concurrent validity, internal consistency and test-retest values were acceptable. As a result, the findings this study indicated that Turkish form of MGUDO-S was valid and reliable instrument in Turkish sample.

Key words: Universality-diversity orientation, univ ersality-diversity orientation scale.

Giriş

İnsanı inceleyen bilim dalları temelde insanların ortak özelliklerine odaklanırken, bireysel farklılıkların önemini de artan bir biçimde vurgulamaktadır. Çoğu psikolojik kuram hemen herkesin benzer olduğunu varsayarken insan davranışının evrensel yönlerini belirlemeye çalışır. Bireysel farklılık kuramları ise bunun aksine, herkesi eşsiz kılan farklılıklara odaklanmaktadır (Chamorro-Premuzic, 2007). Miville ve arkadaşları (1999), insanlar arasında var olan benzerlik ve farklılıkları temel alarak evrensellik-farklılık yönelimi kavramını geliştirmişlerdir. Bu kavramı, Vontress'in (1978) insanlar arasındaki temel benzerlik ve farklılıklara ilişkin farkındalığın başkaları ile etkili ilişkiler geliştirmede önemli bir rolü olduğu konusundaki görüşleri üzerine temellendirmişlerdir. Ayrıca, Jung'un (1968) insanların birbirine bağlanmasında etkili olduğunu ileri sürdüğü evrensel imgeler, arketipler ve kolektif bilinçdışı ile Yalom'un (1985) grupla psikolojik danışmadaki evrensellik kavramından da önemli ölçüde etkilenmişlerdir (akt., Miville ve ark., 1999). Evrensellik-farklılık yönelimi, insanlar arasında var olan benzerlik ve farklılıkların farkına varılması ve kabul edilmesine ilişkin tutumları yansıtmaktadır. Benzerlikler (evrensel) insan olmanın ortak yönlerini temsil ederken, farklılıklar insanların kültürel (ırk, etnik köken, cinsiyet ve cinsel yönelim gibi) ve bireysel faktörlere (aile ve kişilik gibi) dayalı eşsiz (unique) yönlerini temsil etmektedir (Miville ve ark., 1999). Bu doğrultuda, evrensellik-farklılık yönelimi, tüm insanlara yönelik kapsayıcı ama aynı zamanda ayırt edici bir tutum olarak tanımlanmaktadır. Çünkü, *benzerlik* ve *farklılıkların* her ikisinin de farkına varılır ve kabul edilir. İnsan olmanın getirdiği ortak yaşantılar diğer insanlara bağlanmayla sonuçlanır ve bu bağlılık duygusu, farklılıklarla etkileşimlerle de bütünleştirilir (Fuertes, Miville, Mohr, Sedlacek ve Gretcher, 2000).

Evrensellik-farklılık yönelimi bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutlardan oluşan çok boyutlu bir kavramdır. Bilişsel boyut, *görelige değer verme* (relativistic appreciation) olarak kavramsallaştırılmaktadır. Bilişsel boyut, insanlar arasındaki benzerlik ve farklılıkların farkına varılmasını ve önemsenmesini yansıtmaktadır. *Farklılıklarla etkileşim* (diversity of contact) olarak nitelendirilen davranışsal boyut, farklı demografik özelliklere (ırk, cinsiyet ve din gibi) sahip kişiler ile etkileşime yönelik davranışları içermektedir. *Farklılıklarla rahat hissetme* (comfort with differences) olarak adlandırılan duyuşsal boyut ise 'Hepimiz aynı gemideyiz' ifadesini yansıtan biçimde diğer insanlara, topluma ya da bütün insanlığa bağlılık duygusunu içermektedir (Miville ve ark., 1999). Evrensellik-farklılık yöneliminin üç boyutu birbiri ile ilişkilidir. Bir başka deyişle, evrensellik-farklılık yönelimine sahip bir kişi, diğer insanlar ile

farklılıklara dayalı yaşantıları isteyebilir (davranışsal). Çünkü, kendisi ve diğer insanlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları önemser (bilişsel). Bu yaşantılar, evrensellik-farklılık yönelimi değerlerini güçlendirerek diğer insanlara bağlılık duygusu ile sonuçlanabilir (duygusal) (Miville ve ark., 1999). Bu da, evrensellik-farklılık yöneliminin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutlarının birbirinden bağımsız olmayan tutarlı bir ilişki örüntüsü sergilediğini göstermektedir.

Evrensellik-farklılık yönelimi, psikolojik danışma alanında ortaya çıkan bir kavram olup bu alanda önemli bir inceleme konusu olarak dikkat çekmektedir. Vontress (1988)'in belirttiği gibi, terapötik etkililiğin olması için psikolojik danışmanlar, danışanların psikolojik danışma sürecine getirdiği insan olmaya dayalı benzerlikleri ile belirli düzeyde birleşirken, kültürel farklılıklarını kabul etmeli ve saygı göstermelidirler (akt., Ponterotto, 2008). Bu bağlamda, evrensellik-farklılık yönelimi, çok kültürlü psikolojik danışmanın etkililiğinde temel bir unsur olarak görülmektedir (Miville ve ark.,1999). Psikolojik danışmanlar farklı özellikleri olan bireylere yardım etmek durumunda olduklarından farklılığa ilişkin tutumları önem kazanmaktadır. Nitekim, psikolojik danışman ve psikolojik danışman adaylarında yapılan çalışmalarda, evrensellik-farklılık yöneliminin empati (Miville, Carlozzi, Gushue, Schara ve Ueda, 2006), etnokültürel empati (Wang ve ark., 2003), beş faktör kuramına dayalı kişilik özelliklerinden deneyimlere açıklık (Thompson, Brossart, Carlozzi ve Miville, 2002), çok kültürlü psikolojik danışmaya ilişkin yeterlik algısı (Constantine ve ark., 2001), bağımsız benlik kurgusu ve çok kültürlü psikolojik danışmaya ilişkin çalışma gruplarına katılma deneyimi (Yeh ve Arora, 2003), homoseksüel ve biseksüel erkek danışanların algıladıkları terapötik işbirliği, psikolojik danışma oturumlarının derinliği ve sorunsuz bir biçimde ilerleyişi (Stracuzzi, Mohr ve Fuertes, 2011) ile pozitif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Diğer yandan, bir başka çalışma ise (Harbin, 2004), psikolojik danışmanların evrensellik-farklılık yönelimlerinin, farklı ırktan olan danışanlara yönelik öfke ve kaygıyı içeren karşıt transferans tepkileri ile negatif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Araştırmaların sonuçlarına bakıldığında, psikolojik danışmanların evrensellik-farklılık yönelimlerinin, terapötik etkililiklerinde önemli bir değişken olduğu sonucuna varılabilir. Özellikle farklılıkları olan danışanlarla etkili ilişkiler geliştirmede ve çok kültürlü psikolojik danışmanın etkililiğinde önemli bir rolü olduğu söylenebilir.

Psikolojik danışmanların yanı sıra danışanların da evrensellik-farklılık yönelimleri bazı araştırmaların inceleme konusu olmuş ve ilgi çekici bulgular elde edilmiştir. Örneğin; Fuertes (1999), Latin kökenli psikolojik danışmanların ırksal kökenlerinin ve konuşma aksanlarının Asya ve Afrika kökenli Amerikalı üniversite öğrencilerinin psikolojik danışma ilişkisine ilişkin algılarında

evrensellik-farklılık yönelimlerinin rolünü incelemiştir. Araştırma sonuçları, evrensellik-farklılık yönelimi daha yüksek düzeyde olan öğrencilerin psikolojik danışma ilişkisine daha etkili bir biçimde katıldıklarını ve uzun süreli psikolojik danışmayı sürdürmeye daha istekli olduklarını göstermektedir. Avrupa kökenli Amerikalı üniversite öğrencilerinin erkek Latin psikolojik danışmanlara ilişkin ilk izlenimlerinin incelendiği diğer bir çalışmada (Fuertes ve Gelso, 2000) ise, evrensellik-farklılık yönelimi düşük düzeyde olanların, aksanlı konuşmayan psikolojik danışmanları aksanlı konuşan psikolojik danışmanlara göre daha çekici, güvenilir ve uzman olarak algıladıklarını; evrensellik-farklılık yönelimi yüksek düzeyde olanların ise beyaz ırktan olan Latin psikolojik danışmanlara göre siyah ırktan olan Latin psikolojik danışmanlarla uzun süreli çalışmaya daha istekli oldukları bulunmuştur. Constantine ve Arorash (2001), üniversite öğrencilerinin evrensellik-farklılık yönelimleri ile çok kültürlü psikolojik danışma beklentilerinin olumlu yönde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Tüm bu bulgular, danışanların evrensellik-farklılık yönelimlerinin psikolojik danışmana ilişkin algılarında ve psikolojik danışmaya ilişkin motivasyonlarında önemli bir rolü olduğunu ortaya koymaktadır. Yukarıda yer verilen araştırma bulguları birlikte değerlendirildiğinde, hem psikolojik danışmanın hem de danışanın evrensellik-farklılık yöneliminin psikolojik danışma sürecinin etkililiğine katkıda bulunan önemli bir faktör olduğu sonucuna varılabilir.

Alanyazında, evrensellik-farklılık yöneliminin olumlu ve sağlıklı kişilik özellikleri ile ilişkili olduğunu gösteren araştırmalar da göze çarpmaktadır. Miville ve ark. (1999) tarafından yapılan çalışmada, evrensellik-farklılık yönelimi, olumlu irksal kimlik, sağlıklı narsisizm, feminizm ve androjenlik ile olumlu yönde ilişkili iken, dogmatizm ve homofobi ile olumsuz yönde ilişkili bulunmuştur. Ayrıca, diğer bir çalışmanın (Miville, Romans, Johnson ve Lone, 2004) sonuçları, evrensellik-farklılık yöneliminin, iyilik hali olarak nitelendirilebilecek olan genel öz-yeterlik, sosyal öz-yeterlik, problem odaklı başa çıkma ve kolektif benlik saygısı ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

Evrensellik-farklılık yönelimi, daha yaygın bir biçimde, psikolojik danışma alanında inceleme konusu olsa da farklılığın gittikçe arttığı bir dünyada eğitim, sağlık, endüstri gibi birçok alanda önem kazanmaktadır. Alinyazını incelendiğinde, son yıllarda, hemşire (Salamonson, Everett, Andrew, Koch ve Davidson, 2007), mühendis (Bielefeldt, 2008) ve polis (Charles, 2009) gibi meslek elemanlarının evrensellik-farklılık yönelimlerinin önem kazanarak inceleme konusu olduğu görülmektedir. Globalleşme, göç, eğitimdeki hareketlilik ve değişim programları gibi bir dizi etken farklı kültürel özelliklere sahip kişilerin birbirleri ile etkileşimini gerektirmektedir. Örneğin,

üniversitelerde artış gösteren değişim programları aynı kampüste, farklı kültürel özelliklere sahip öğrencileri bir araya getirmektedir. Bu durumda, üniversite öğrencilerinin farklılığın gittikçe arttığı bir topluma hazırlanmalarına ihtiyaç vardır. Olumlu evrensellik-farklılık yönelimine sahip kişilerin farklı özellikleri olan bireylere karşı daha olumlu bir tutum ve daha etkili iletişim geliştirmeleri beklenir. Nitekim, üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışma (Fuertes ve ark., 2000), evrensellik-farklılık yönelim düzeyi yüksek olan öğrencilerin farklı ırksal kökenden gelen ve farklı cinsel yönelime sahip olanlara karşı daha hoşgörülü olduklarını; üniversitedeki çok kültürlülüğe ilişkin etkinliklere ve etkileşimlere daha çok katıldıklarını göstermektedir.

Tüm bu bilgilerin ışığında, evrensellik-farklılık yöneliminin geniş bir yelpazede incelenmesi gerekliliği görülmektedir. Evrensellik-farklılık yöneliminin yurt dışında görece olarak yeni bir kavram olduğu ve bu konuda sınırlı sayıda çalışma olduğu söylenebilir. Ülkemizde ise evrensellik-farklılık yöneliminin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Evrensellik-farklılık yöneliminin terapötik etkililik, sağlıklı-olumlu kişilik ve farklı özellikleri olan kişilerle etkili ilişkiler geliştirmedeki rolü dikkate alındığında, ülkemizde de incelenmesinin önemli katkılarının olacağı düşünülmektedir. Özellikle evrensellik-farklılık yöneliminin gelişiminde etkili olabilecek faktörler bakımından incelenmesi önemli görülmektedir. Ayrıca, psikolojik danışmanlar ve psikolojik danışman adaylarının evrensellik-farklılık yönelimlerine ilişkin yapılacak çalışmalardan elde edilecek bulguların, psikolojik danışman eğitime de ışık tutması beklenmektedir. Bu bağlamda, evrensellik-farklılık yönelimini belirleyen bir ölçeğin Türkçe'ye uyarlanmasının ülkemizde evrensellik-farklılık yönelimini etkileyen faktörlerin incelenmesine katkı sağlaması beklenmektedir. Bu nedenle, bu çalışmada, Miville-Guzman Evrensellik-Farklılık Yönelimi Ölçeği'nin kısa formunun Türkçe'ye uyarlanarak geçerlik ve güvenilirliğinin test edilmesi amaçlanmıştır. Ölçek, ilk olarak, Miville ve arkadaşları (1999) tarafından 45 madde olarak geliştirilmiştir. Ancak, ölçeğin 45 maddeden oluşan bu ilk versiyonunda, evrensellik-farklılık yönelimi çok boyutlu olmaktan çok bilişsel, duyuşsal ve davranışsal öğeleri olan tek boyutlu bir yapı olarak kavramsallaştırılmıştır. Çünkü, ölçekten elde edilen toplam puan ile her bir alt ölçekten elde edilen toplam puan arasında oldukça yüksek korelasyon değerleri (yaklaşık .90) elde edilmiştir. Ayrıca, alt ölçek puanları arasındaki korelasyon katsayılarının da .75'in üzerinde olduğu görülmektedir. Elde edilen bu değerler, ölçeğin ilk versiyonunun alt ölçeklerinin bağımsız olarak kullanılmasına olanak vermeyip, sadece toplam puanın kullanılabilmesine işaret etmektedir. Ancak, daha sonra, Fuertes ve arkadaşları (2000) tarafından ölçeğin revize edilerek kısa formu oluşturulmuştur. Ölçeğin 15 maddeden oluşan kısa formu, evrensellik-farklılık yöneliminin bilişsel, duyuşsal ve

davranışsal boyutlarını bağımsız olarak ölçen çok boyutlu bir ölçektir. Ayrıca, ölçeğin ilk geliştirilen formunun madde sayısının fazla olması da bir sınırlılık olarak düşünüldüğünden, bu çalışmada, Miville-Guzman Evrensellik-Farklılık Yönelimi Ölçeği'nin kısa formunun Türkçe'ye uyarlanması tercih edilmiştir.

Yöntem

Araştırma Grubu

Araştırma verileri, 2010-2011 öğretim yılında, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin farklı bölümlerine devam eden 158'i erkek, 308'i kız olmak üzere toplam 466 üniversite öğrencisinden elde edilmiştir. Yaşları 18-26 arasında değişen katılımcıların yaş ortalaması ise 20.5'dir.

Veri Toplama Araçları

Miville-Guzman Evrensellik-Farklılık Yönelimi Ölçeği Kısa Formu: Fuertes ve arkadaşları (2000) tarafından revize edilerek oluşturulan Miville-Guzman Evrensellik-Farklılık Yönelimi Ölçeği Kısa Formu (M-GEFYÖ-K), 15 maddeden oluşan Likert türü bir ölçektir. Ölçeğin kısa formunun faktör yapısına, üniversite öğrencilerinden oluşan üç farklı örneklem üzerinde ($n=335$, $n=206$, $n=186$) çalışılarak ulaşılmıştır. Yapılan ilk çalışmada, faktör yapısını incelemek için ölçeğin 45 maddeden oluşan ilk versiyonu katılımcılara uygulanmıştır. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda üç faktör elde edilmiştir. Buna göre ilk faktör varyansın % 19'unu (özdeğeri = 8.37), ikinci faktör % 10'unu (özdeğeri = 4.57), ve üçüncü faktör % 10'unu (özdeğeri = 4.37) açıklamıştır. Buna göre, faktörlerde bulunan maddelerden faktör yükü en yüksek olan beşer madde seçilerek ölçeğin kısa formu oluşturulmuştur. Yapılan diğer iki çalışmada ise, oluşturulan kısa formun doğrulayıcı faktör analizleri gerçekleştirilmiştir. Bu iki çalışmadan elde edilen sonuçlar, [$\chi^2(2 (85, N = 206) = 143.84, p < .001; NNFI = .94; GFI = .92; CFI = .95$ ve $\chi^2(87, N = 184) = 123.43, p < .01; CFI = .95$] ölçeğin kısa formunun faktör yapısını desteklemektedir.

Ölçeğin yapı geçerliği kapsamında, kısa formu ile uzun formu toplam puanları arasındaki korelasyon katsayısı .77 olarak bulunmuştur. Bulgular, kuramsal yapıyı destekler nitelikte, dinsel hoşgörü, farklı ırksal kökene ve farklı cinsel yönelime sahip arkadaş seçimi ile ilişkili bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirlik çalışması kapsamında elde edilen Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları; Farklılıklarla Etkileşim alt ölçeği için .82, Göreliliğe Değer Verme alt ölçeği için .59, Farklılıklarla Rahat Hissetme alt ölçeği için .92, toplam puan için ise .77'dir.

M-GEFYÖ-K'nun Farklılıklarla Etkileşim, Göreliliğe Değer Verme ve Farklılıklarla Rahat Hissetme olmak üzere her biri beş maddeden oluşan üç alt ölçeği vardır.

Farklılıklarla Etkileşim Alt Ölçeği: Bu alt ölçek, farklı özellikleri olan kişileri kapsayan özellikle uluslararası odaklı sosyal ve kültürel etkinliklere katılmaya ilgi ve istekliliği yansıtır. Bu nedenle, evrensellik-farklılık yöneliminin davranışsal yönünü vurgulamaktadır (Fuertes ve ark., 2000). Bu alt ölçekten yüksek puan alınması kendi kültüründen farklı kültürlerle etkileşime istekli olmak anlamına gelmektedir. Örnek madde: 'Dünyada var olan birçok kültürün özelliklerini öğrenmeye ilgi duyarım.'

Göreliliğe Değer Verme Alt Ölçeği: Benzerlikler ve farklılıklara yönelik tutumların değerlendirilmesine yöneliktir. İnsanlar arasında var olan benzerliklerin ve farklılıkların önemsenmesini ve bu benzerlik ve farklılıkların kendini anlama ve kişisel gelişim üzerindeki etkisini yansıtan bu alt ölçek evrensellik-farklılık yöneliminin bilişsel yönünün belirlenmesini amaçlamaktadır (Fuertes ve ark., 2000). Örnek madde: 'Bir kişiyi tanırdım hem bana benzeyen hem de benden farklı olan yönlerini bilmek hoşuma gider.'

Farklılıklarla Rahat Hissetme Alt Ölçeği: Evrensellik-farklılık yöneliminin duyuşsal yönünü yansıtan bu alt ölçek, farklı özellikleri (farklı ırksal-etnik köken gibi) olan kişilerle rahat hissetme derecesini ölçmeyi amaçlamaktadır (Fuertes ve ark., 2000). Örnek madde: 'Farklı ırktan bir kişiyi tanımak benim için genellikle rahatsız edici bir yaşantıdır.'

M-GEFYÖ-K'nun Puanlanması: Miville-Guzman Evrensellik-Farklılık Yönelimi Ölçeği Kısa Formu, 1-6 arasında derecelendirilen Likert türü bir ölçektir. Ölçek maddeleri, 1 ("Kesinlikle katılmıyorum") ile 6 ("Kesinlikle katılıyorum") arasında derecelendirilen seçeneklere verilen yanıtlara göre puanlanmaktadır. Farklılıklarla Rahat Hissetme alt ölçeğinde yer alan maddeler tersine çevrilerek puanlanmaktadır. Seçeneklere verilen yanıtların puanları toplanarak her alt ölçek için bir toplam puan elde edilmektedir. Ayrıca, alt ölçeklerden elde edilen puanların toplanması ile genel bir toplam puan elde edilir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 15, en yüksek puan ise 90'dır ve puan yüksekliği evrensellik-farklılık yöneliminin daha olumlu olduğuna işaret etmektedir.

Çok Kültürlü Kişilik Ölçeği: Van der Zee ve Van Oudenhoven (2002, 2003) tarafından geliştirilen Çok Kültürlü Kişilik Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlaması Polat (2009) tarafından yapılmıştır. Ölçek, 33 maddeden oluşan beşli Likert türü bir ölçektir. Kültürel Empati, Açıklık, Sosyal Girişim, Duygusal Denge ve Esneklik olmak üzere beş boyuttan oluşmaktadır. Çok Kültürlü Kişilik Ölçeği'nin yapılan güvenilirlik çalışmasında elde edilen Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları; Kültürel Empati alt ölçeği için .87, Sosyal Girişim alt ölçeği için .73, Duygusal Denge alt ölçeği için .65, Açıklık alt ölçeği için .66, Esneklik alt ölçeği için .67 ve toplam puanı için .82'dir (Polat, 2009). Bu çalışma kapsamında elde edilen Cronbach alfa katsayıları ise Kültürel Empati alt ölçeği için .74, Sosyal

Girişim alt ölçeği için .78, Duygusal Denge alt ölçeği için .40, Açıklık alt ölçeği için .72, Esneklik alt ölçeği için .62 ve toplam puanı için .80'dir.

Verilerin Analizi

M-GEFYÖ-K'nun yapı geçerliğini belirlemek amacıyla varimax dik döndürme ile temel bileşenler analizi kullanılarak Açımlayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Açımlayıcı Faktör Analizi ile ortaya konulan faktör yapısını test etmek için de Doğrulamalı Faktör Analizi uygulanmıştır. Ölçeğin alt ölçek korelasyonları, test-tekrar test güvenirliliği ve ölçüt bağımlı geçerliği için Pearson Moment-Çarpım korelasyon tekniği kullanılmıştır. Ayrıca, ölçeğin güvenirliliğinin test edilmesinde Cronbach alfa katsayısı hesaplanmıştır.

İşlem

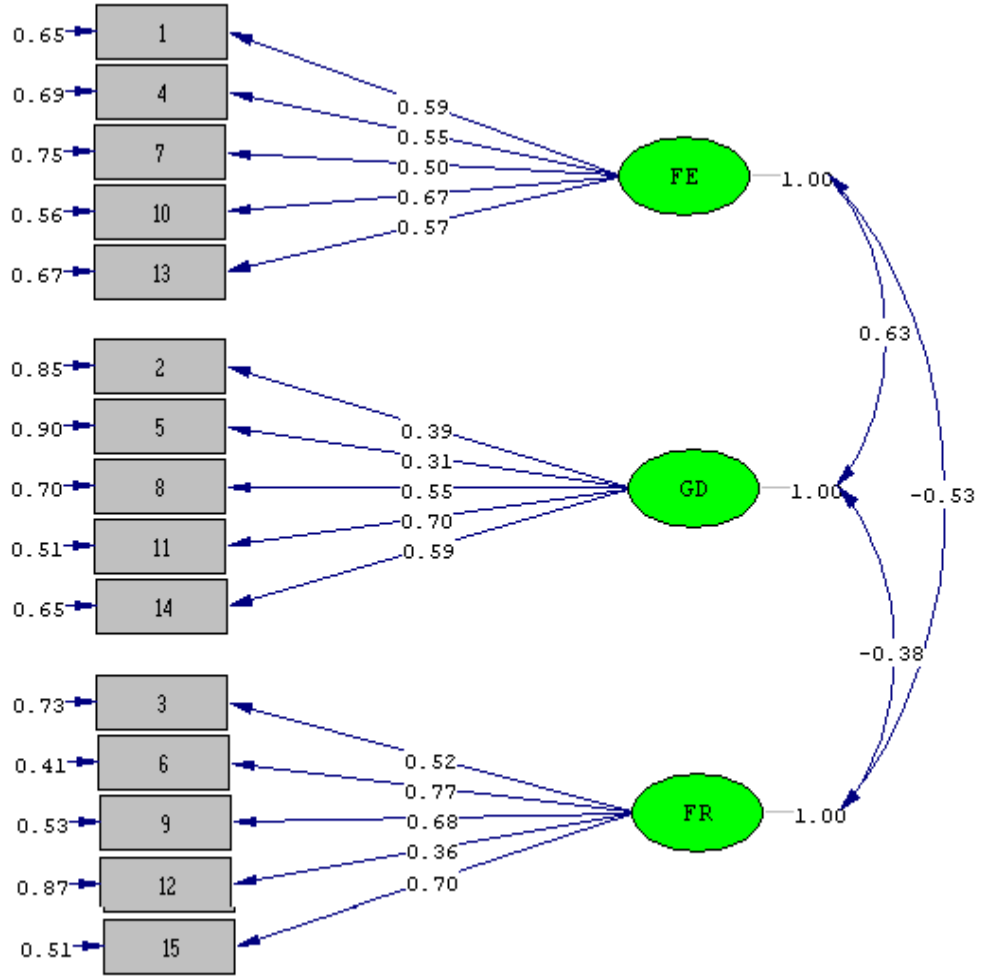
M-GEFYÖ-K'nun Türkçe'ye uyarlanması için öncelikle ölçeği geliştirenlerden Marie L. Miville ile bağlantıya geçilerek izin alınmıştır. M-GEFYÖ-K'nun özgün maddeleri araştırmacının yanı sıra Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında İngilizce dil yeterliliğine sahip üçü yurtdışı yaşantısı geçirmiş altı öğretim üyesi tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Uzmanların yaptığı Türkçe çeviriler gözden geçirilerek düzenlenmiştir. Sonraki aşamada, ölçeğin Türkçe'ye çevrilmiş hali daha önceki sürece katılmamış, yurtdışı yaşantısı olan Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanındaki bir öğretim üyesi tarafından tersine İngilizce'ye çevrilmiştir. Tersine İngilizce'ye çeviri işlemi sonucunda, ifadelerin ölçeğin özgün formu ile uyumlu olduğu görülmüştür.

Bulgular

M-GEFYÖ-K'nun yapı geçerliğini ortaya koymak amacıyla Açımlayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Örneklem yeterliliğini belirlemek için yapılan Kaiser-Meyer Olkin (KMO) testi sonucunda elde edilen katsayı (.82) verilerin ve örneklemin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Barlett testi sonucu da anlamlı bulunmuştur. Ölçeğin özgün formu üç boyutlu olduğu için üç faktör ile sınırlandırılarak varimaxdik döndürme tekniği ile yapılan faktör analizi sonucunda tüm maddeler özgün formunda yer aldıkları faktörlere dağılmış ve üç faktör birlikte toplam varyansın % 45.54'ünü açıklamıştır. Faktör yükleri *Farklılıklarla Etkileşim* alt ölçeği için .44 ile .80, *Göreliliğe Değer Verme* alt ölçeği için .35 ile .70, *Farklılıklarla Rahat Hissetme* alt ölçeği için ise 56 ile .68 arasında değişmektedir. Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda ortaya konulan yapının doğruluğunun sınanması için Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. DFA'da, Çoklu Benzerlik Tahmini Yöntemi (Maximum Likelihood Estimation Method) kullanılmıştır. Test edilen modelin yeterliliğinin belirlenmesi amacıyla,

DFA sonucunda elde edilen Uyum İyiliği İndeksi (Goodness of Fit Index = GFI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index = CFI), Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root-Mean-Square Error of Approximation = RMSEA), Standardize Edilmiş Hataların Ortalama Karekökü (Standardized Root-Mean-Square Residual (SRMR), Normlaştırılmamış Uyum İndeksi (Non-Normed Fit Index = NNFI) ve Normlaştırılmış Uyum İndeksi (Normed Fit Index = NFI), Düzeltilmiş İyilik Uyum İndeksi (Adjusted Goodness of Fit Index = AGFI) incelenmiştir. Ki-kare ($\chi^2=209.52$, $N = 466$, $sd = 87$, $\chi^2 : sd = , p = 0.00$) değerinin anlamlı olduğu görülmüştür. Uyum indekslerine bakıldığında $RMSEA = .055$, $GFI = .94$, $AGFI = .92$, $CFI = .96$, $NFI = .93$ ve $NNFI = .95$ olarak bulunmuştur. $RMSEA$ 'nın .05 ya da daha küçük olması iyi bir uyumun; GFI , $AGFI$, CFI ve $NNFI$ değerlerinin .90'nın üzerinde olması iyi bir uyumun, .95'in üzerinde olması ise mükemmel uyumun göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bu durumda, $RMSA$, GFI , $AGFI$ ve NFI değerleri iyi bir uyuma, CFI ve $NNFI$ değerleri ise mükemmel uyuma karşılık gelmektedir. Bu uyum indeksi değerleri modelin uyumlu olduğunu göstermektedir. DFA sonucunda elde edilen model Şekil-1'de verilmiştir.

Şekil 1. Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Diyagram

Chi-Square=209.52, df=87, P-value=0.00000, RMSEA=0.055

Şekil-1'de görüldüğü gibi, ölçekte yer alan maddelerin korelasyon değerleri .31 ile .77 arasında değişmektedir.

M-GEFYÖ-K'nun alt ölçeklerinin birbirleriyle ve toplam puanı arasındaki korelasyon değerleri incelenmiş ve Tablo-1'de verilmiştir.

Tablo-1 M-GEFYÖ-K'nun Toplam Puanı ve Alt Ölçekleri Arasındaki Korelasyon Değerleri

	Toplam Puan	Farklılıklarla Etkileşim	Göreliliğe Değer Verme	Farklılıklarla Rahat Hissetme
Toplam Puan	-			
Farklılıklarla Etkileşim	.78	-		
Göreliliğe Değer Verme	.62	.35	-	
Farklılıklarla Rahat Hissetme	.75	.36	.14	-

Değişkenler arası tüm korelasyonlar anlamlıdır ($p < .001$).

Tablo-1'de görüldüğü gibi, M-GEFYÖ-K'nun alt ölçekleri arasındaki korelasyon değerleri .14 ile .36 arasında; toplam puanı ile alt ölçekleri arasındaki korelasyon değerleri ise .62 ile .78 arasında değişmektedir.

M-GEFYÖ-K'nun ölçüt bağımlı geçerliği Çok Kültürlü Kişilik Ölçeği ile test edilmiştir. Her iki ölçekten elde edilen toplam puanlar arasındaki korelasyon katsayısı .52 olarak bulunmuştur. Çok Kültürlü Kişilik Ölçeği toplam puanı ile M-GEFYÖ-K'nun alt ölçeklerinden elde edilen puanlar arasındaki korelasyon değerleri de (Farklılıklarla Etkileşim alt ölçeği ile .39, Göreliliğe Değer Verme alt ölçeği ile .34, Farklılıklarla Rahat Hissetme alt ölçeği ile .37) anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu göstermektedir.

M-GEFYÖ-K'nun güvenilirlik çalışması kapsamında, Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı vetest-tekrar test güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Buna göre, Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları; *Farklılıklarla Etkileşim* alt ölçeği için .68, *Göreliliğe Değer Verme* alt ölçeği için .57, *Farklılıklarla Rahat Hissetme* alt ölçeği için .71 ve toplam puan için .75 olarak bulunmuştur. Ölçeğin 105 öğrenciye üç hafta ara ile uygulanması sonucunda elde edilen test-tekrar test güvenilirlik katsayıları ise *Farklılıklarla Etkileşim* alt ölçeği için .95, *Göreliliğe Değer Verme* alt ölçeği için .86, *Farklılıklarla Rahat Hissetme* alt ölçeği için .93 ve toplam puan için .92'dir.

Tartışma

M-GEFYÖ-K'nun Türkçe formunun yapı geçerliğini ortaya koymak amacıyla yapılan Açıklayıcı Faktör Analizi sonucunda, ölçek maddeleri özgün formunda olduğu gibi üç faktörde toplanmış ve tüm maddeler özgün formunda yer aldıkları faktörlere dağılmıştır. Faktör yükleri .35 ile .80 arasında olan ölçek maddelerinin açıkladığı toplam varyans %45.54'dür. AFA sonucunda ortaya konulan yapının doğruluğunun test edilmesi için yapılan DFA sonuçları, ölçeğin orijinal formunun faktör yapısının doğrulandığını göstermektedir. Ölçeğin Türkçe formu, orijinal formundaki gibi üç faktörlü bir yapı özelliği sergilemektedir.

M-GEFYÖ-K'nun alt ölçek puanları ile toplam puanı arasındaki korelasyonlara bakıldığında, .62 ile .78 arasında değiştiği görülmektedir. Ölçeğin orijinal formu için ise bu değerler .52 ile .76 arasında değişmektedir (Fuertes ve ark., 2000). Dolayısıyla, bu değerlerin ölçeğin özgün formu ile uyumluluk gösterdiği söylenebilir. M-GEFYÖ-K'nun alt ölçeklerinin kendi aralarındaki ilişkiler incelendiğinde, korelasyon değerlerinin .14 ile .36 arasında olduğu görülmektedir. Ölçeğin özgün formunun alt ölçekleri arasındaki korelasyon değerleri ise .04 ile .21 arasındadır (Fuertes ve ark., 2000). Bu korelasyon değerleri dikkate alındığında, ölçeğin hem Türkçe hem de orijinal formunun alt ölçekleri arasında orta düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu söylenebilir.

M-GEFYÖ-K'nun ölçüt bağıntılı geçerliğinin test edilmesi amacıyla, Çok Kültürlü Kişilik Ölçeği ile ilişkisi incelenmiştir. Çok Kültürlü Kişilik Ölçeği'nin, M-GEFYÖ-K'nun tüm alt ölçekleri ve toplam puanı ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar, M-GEFYÖ-K'nun ölçüt bağıntılı geçerliğinin bir kanıtı olarak nitelenebilir.

M-GEFYÖ-K'nun yapılan güvenilirlik çalışmasında, Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları; Farklılıklarla Etkileşim alt ölçeği için .68, Göreliliğe Değer Verme alt ölçeği için .57, Farklılıklarla Rahat Hissetme alt ölçeği için .71 ve toplam puan için .75 olarak bulunmuştur. Ölçeğin orijinal formu için elde edilen Cronbach alfa katsayıları ise Farklılıklarla Etkileşim alt ölçeği için .82, Göreliliğe Değer Verme alt ölçeği için .59, Farklılıklarla Rahat Hissetme alt ölçeği için .92 ve toplam puan için .77'dir (Fuertes ve ark., 2000). Göreliliğe Değer Verme alt ölçeği için elde edilen güvenilirlik katsayısının daha düşük olduğu gözlenirse de özgün formu için elde edilen değerle tutarlı olduğu görülmektedir. Testin tekrarı sonucunda elde edilen korelasyon değerleri de (Farklılıklarla Etkileşim alt ölçeği için .95, Göreliliğe Değer Verme alt ölçeği için .86, Farklılıklarla Rahat Hissetme alt ölçeği için .93 ve toplam puan için .92) ölçeğin güvenilirliğini

desteklemektedir. M-GEFYÖ-K'nun güvenilirlik çalışması kapsamında elde edilen istatistiksel değerler dikkate alındığında, iç tutarlık ve test-tekrar test güvenilirlik katsayılarının kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak, bu çalışmadan elde edilen bulgular, M-GEFYÖ-K'nun Türkçe formunun orijinal formu ile benzer bir yapı sergilediğini, alt ölçeklerinin farklı yapıları ölçtüklerini, ölçeğin ölçüt geçerliğine ve güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Ancak, bu çalışmanın üniversite öğrencileri ile yürütüldüğü göz önüne alındığında, M-GEFYÖ-K'nun üniversite öğrencilerinden farklı gruplarda kullanılmasına ilişkin sınırlılıkları olduğu söylenebilir. Bu nedenle, M-GEFYÖ-K'nun farklı örneklerde test edilmesinin (hemşire, polis, psikolojik danışmanlar ve diğer yardım meslekleri elemanları gibi) ölçeğin kullanım alanını yaygınlaştıracağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Bielefeldt, A.R. (2008). "Cultural competency assessment." *American Society for Engineering Education (ASEE) Conference and exposition*. (Paper, 2008-2313). Environmental Division. June 23-25, Pittsburgh, PA.
- Chamorro-Premuzic, T. (2007). *Personality and individual differences*. Oxford: Wiley-Blackwell.
- Charles, S. (2009). Professional integrity, modern racism, self-esteem, and universality-diversity orientation of police officers in a large urban police agency. *ETD Collection for Fordham University*. Paper AAI3361463.
- Constantine, M.G. ve Arorash, T. J. (2001). Universal-diverse orientation and general expectations about counseling: Their relation to college students' multicultural counseling expectations. *Journal of College Student Development*, 42(6), 535-544.
- Constantine, M.G., Arorash, T.J., Barakett, M.D., Blackmon, S.M., Donnelly, P.C. ve Edles, P. A. (2001). School counselors' universal-diverse orientation and aspects of their multicultural counseling competence. *Professional School Counseling*, 5, 13-18.
- Fuertes, J. (1999). Asian Americans and African Americans initial perceptions of Hispanic counselors. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 27, 122-135.
- Fuertes, J.N., ve Gelso, C.J. (2000). Hispanic counselors' race and accent Andeuro Americans' universal-diverse orientation: a study of initial perceptions. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 6(2), 211-219.
- Fuertes, J.N., Miville, M.L., Mohr, J.J., Sedlacek, W.E. ve Gretcher, D. (2000). Factor structure and short form of the Miville-Guzman Universality-Diversity Scale. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 33, 157-169.
- Harbin, J. M. (2004). *Counter transference reactions in a cross racial dyad: The role of the therapist Universal-diverse orientation and presentation of client strengths*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). University of Maryland at College Park.
- Miville, M. L., Gelso, C. J., Pannu, R., Liu, W., Touradji, P., Holloway, P. ve Fuertes, J. N. (1999). Appreciating similarities and valuing differences: The Miville-Guzman Universality-Diversity Scale. *Journal of Counseling Psychology*, 46 (3), 291-307.
- Miville, M.L., Romans, J.S.C., Johnson, D. ve Lone, R. (2004). Universal-Diverse Orientation: Linking social attitudes with wellness. *Journal of College Student Psychotherapy*, 19(2), 61-79.

- Miville, M. L., Carlozzi, A. F., Gushue, G. V., Schara, S. L., ve Ueda, M. (2006). Mental Health Counselor qualities for a diverse clientele: Linking empathy, universal-diverse orientation, and emotional intelligence. *Journal of Mental Health Counseling*, 28(2), 151-165.
- Polat, S. (2009). Öğretmen adaylarının çok kültürlü eğitime yönelik kişilik özellikleri. *International Online Journal of Educational Sciences*, 1 (1), 154-164.
- Ponterotto, J. G. (2008). Theoretical and empirical advances in multicultural counseling and psychology. İçinde Brown S. D., Lent R. W. (Ed.), *Handbook of counseling psychology (4. Baskı)*.(pp. 121-140). Hoboken, NJ: John Wiley.
- Salamonson Y., Everett B., Andrew S., Koch J. ve Davidson P.M. (2007). Differences in universal diverse among nursing students in Australia. *Nursing Outlook*, 55(6), 296-302.
- Stracuzzi, T.I., Mohr, J.J., ve Fuertes, J.N. (2011). Gay and bisexual male clients' perceptions of counseling: The role of perceived sexual orientation similarity and counselor universal-diverse orientation. *Journal of Counseling Psychology*, 58(3), 299-309.
- Thompson, R. L., Brossart, D. F., Carlozzi, A. F., ve Miville, M. L. (2002). Five-factor model (big five) personality traits and universal-diverse orientation in counselor trainees. *The Journal of Psychology*, 136(5), 561-572.
- Yeh, C.J. ve Arora, A.K. (2003). Multicultural training and interdependent and independent self-construal as predictors of universal-diverse orientation among school counselors. *Journal of Counseling and Development*, 81, 78-83.
- Wang, Y., Davidson, M.M., Yakushko, O. F., Savoy, H. B., Tan, J. A. ve Bleier, J.K. (2003). The Scale of Ethnocultural Empathy: Development, validation, and reliability. *Journal of Counseling Psychology*, 50, 221-234.